

Alapítás éve: 1935

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE (MKE)

Association of Hungarian Librarians • Verein Ungarischer Bibliothekare •

Association des Bibliothécaires Hongrois • Общество Венгерских Библиотекарей

1827 Budapest, Budavári Palota „F” épület

Telefon/Fax: (36-1) 311-8634; Honlap: <http://mke.info.hu> • E-mail: mke@oszk.hu

---

DR. LATORCAI CSABA közigazgatási államtitkár úr
Emberi Erőforrások Minisztériuma
e-mail:
kulturalisjogalkotas@emmi.gov.hu,
nora.bitai-major@emmi.gov.hu

Tisztelt Államtitkár Úr!

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) véleményezésre köszönettel megkapta a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia megvalósítása érdekében 2018–2021. évek között szükséges intézkedésekről szóló 1175/2018 (III. 28.) Korm. határozat 2. és 8. pontja szerinti feladatok végrehajtásáról szóló előterjesztést.

Szervezetünk az alábbi véleményt alakította ki és a következő észrevételeket kívánja tenni az előterjesztéssel kapcsolatban.

BEVEZETŐ

Előljáróban szeretnénk kifejezni, hogy a közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia egy kiemelt fontosságú szakmai kérdés számunkra és tevékenységünk, jövőnk igen nagyban befolyásoló tevékenység.

KÖLTSÉGVETÉSI KÉRDÉSEK

- ✓ Meglepetten tapasztaltuk az előterjesztést áttekinve, hogy a feladatokkal összefüggésben eredetileg tervezett összegek, mind az összközgyűjteményi szinten, mind az egyes közgyűjteményi területek szintjén a felére csökkentek, márpedig mind a kézikönyv, mind a szükséges marketing és a többi feltétel, az egyes közgyűjteményi területekre bontva is csak akkor lehet sikeres, ha ahhoz a megfelelő forrás rendelkezésre áll. Ennek a korábbi szintre való vissza állítását feltétlenül kérjük és javasoljuk.
- ✓ Szolgáltatóként érdekeltek vagyunk abban, hogy az elektronikus dokumentumok haszonkölcsönzése az eddigi bonyolult, egyén felhasználói szerződésekkel agyonbástyázott gyakorlat helyett a könyvtári keretek között, a dokumentumkölcsönzés szabályainak megfelelően történjen. A munkaanyag szerint ez - az EUB C-174/15. sz. ítéletet figyelembe véve - jogszerűen megoldható, tehát javasoljuk, hogy az ágazati jogszabályok között ennek biztosítása is jelenjen meg. A munkaanyag azonban azt is felveti, hogy így kompenzáció-fizetési kötelezettség keletkezik, amely már a nyomtatott művek esetében megvalósult - annak adatgyűjtési gyakorlatát lehet támogatni, ám az is

kiderült, hogy miután a használók és a kölcsönzések száma emelkedőben van, a díj alap viszont csökkent, mára olyan kis összeg jut egy kölcsönzésre - 14-15 Ft - amely gyakorlatilag névlegessé teszi a kompenzációt és felveti az uniós kötelezettségszegési esetét. Ezért mindenképpen támogatjuk, hogy az erre jutó díj alapot fel kell emelni. Az elektronikus dokumentumok haszon kölcsönzésének általánossá tétele viszont jelentős informatikai fejlesztéseket kíván, melyeket támogatni szükséges. Nincs rálátásunk az OSZK informatikai fejlesztésére, de pl. ez vonatkozik az ott őrzött e-kötelezpéldányokra is. Az olvasók által (is) fizetett jogdíjhányad kezelése olyan technikai problémákat vet fel, amelyek miatt ezt a változatot nem szívesen fogadnánk, szerencsésebb az egységes állami díjalap felhasználása.

- ✓ Megjegyezzük, hogy az e-dokumentumok csak korlátozottan állnak a könyvtári rendszer számára rendelkezésre, még mindig a nyomtatott formátum az uralkodó - ezek a változtatási lehetőségek talán a kiadók hajlandóságát is növelnék és a használók száma is növekedhetne. Ugyanez igaz a közgyűjteményekben őrzött kulturális javak oktatási célú, jogtisztá szolgáltatására is - melynek előfeltétele a gyűjteményekben őrzött javak szerzői státuszának meghatározása, ezt mindenképpen támogatandónak ítéljük, akár a jogdíj biztosítása, akár a jogosultkutatási projektek támogatása esetén.
- ✓ A költségvetési áttekintés kapcsán az audiovizuális dokumentumokkal kapcsolatos kiadásokat, valószínűleg az aktuális célok miatti előnyben részesítést, szeretnénk eseti jellegűnek látni, annak érdekében, hogy a jövőben a digitalizálás költségeinek tervezésekor az egyéb közgyűjteményi területeket ne érje hátrányos megkülönböztetés.

NYILVÁNOS HASZONKÖLCSÖNZÉS ÉS AZ ELEKTRONIKUS KÖLCSÖNZÉS

- ✓ A közkönyvtárakat az előterjesztésben véleményünk szerint a legérzékenyebben a következők érintik:

"nyilvános haszonkölcsönzésnek minősül ez elektronikus kölcsönzés, ha:

- *az elektronikus műpéldányt közkönyvtár szerverén helyezik el (1),*
- *lehetővé teszi a felhasználó számára a saját számítógépén, letöltés útján történő többszörözését, azzal a megkötéssel, hogy a haszonkölcsönzés időtartama alatt e felhasználó csak egy példányt tölthet le (2), továbbá*
- *ezen időszak leteltét követően már nem használhatja fel az általa letöltött példányt(3).*

A haszonkölcsönzés csak a rendelkezésre álló nyomtatott példányokkal azonos számú digitális másolatra és a jogszerűen megszerzett elektronikus példányokra vonatkozhat (4).

Véleményünk szerint:

(1) Az elektronikus műpéldányokra vonatkozó nyilvános haszonkölcsönzés a szöveg szerint érinti a községi könyvtárakat is. Ezen intézményeknek sajnos a legritkább esetben van saját szerverük.

(2-3) Érdemes lenne megfogalmazni és az előterjesztésben megjeleníteni, hogy mi a könyvtár feladata a felhasználó számára meghatározott kötöttségekkel kapcsolatban (tájékoztatás -> ellenőrzés + bírságolás -> feljelentés);

(4) Ez a pont nagyon nehezen értelmezhetően van megfogalmazva. Sajnos a jogi nyelvben kevésbé járatosak ezt úgy értelmezhetik, hogy ha egy műpéldányból megvesznek három darabot nyomtatott formában, akkor kölcsönözhetnek három nyomtatott és három elektronikus példányt. A jogi nyelvet érzékenyebben megközelítőknek feltűnhet ("... csak a rendelkezésre álló nyomtatott példányokkal azonos számú digitális másolatra ..."), hogy akkor, ha a három nyomtatott példányból egy kölcsönzésben van, akkor csak két elektronikus példányt kölcsönözhetnek, hiszen a harmadik "nem áll rendelkezésre", azaz vagy nyomtatott vagy elektronikus formában, de egyszerre csak három példányt lehet kölcsönözni.

Mindkét esetre vonatkozik azonban az, hogy ha a három példányból egy elrongyolódik és azt a jelenlegi gyakorlat szerint a könyvtár leselejtezné, ezt a továbbiakban NEM fogja ezt megtenni, hiszen az elrongyolódott, elkoszolódott példány "rendelkezésre áll" (a raktár sarkában) ám helyette az elektronikus példány kölcsönözhető.

Arról nem is beszélve, hogy mindennek a nyilvántartására a könyvtárak egyáltalán nincsenek felkészülve. Fel kellene mérni azt is, hogy az elektronikus műpéldányok haszonkölcsönzésbe adása az intézményekben milyen informatikai fejlesztéseket igényel és ennek mekkorák a költségei.

Még szerencse, hogy a dokumentum szerint "Az elektronikus haszonkölcsönzéshez szükséges elektronikus példányok előállítása és megőrzése, mint nemzeti könyvtár, az Országos Széchényi Könyvtár feladata", tehát ennek költségei nem a közkönyvtárakat terheli.

AUDIOVIZUÁLIS ARCHÍVUMOK DIGITÁLIS HOZZÁFÉRHETŐVÉ TÉTELÉNEK ELŐSEGÍTÉSE

- ✓ A Vezetői összefoglalóban szereplő táblázat (9. oldal) Vizsgált szabályozási kör oszlopának negyedik tétele: Audiovizuális archívumok digitális hozzáférhetővé tételének elősegítése sorában a Javaslatnál a következő módosítást tartanánk megfelelőnek, a kiegészítés dőlt betűvel szerepel:

A Nemzeti Adattár Projekt megvalósítása, illetve a digitalizáláshoz szükséges szabványok és módszertani segédletek kidolgozása során a közgyűjteményekben őrzött audiovizuális tartalmak kapcsán – az e művekre vonatkozó komplex szerzői jogi szabályozás okán – **a jogosultkutatás folyamatát és annak támogatását is szerepeltetni kell a módszertani segédletek között.** *A szellemi tulajdon-védelmi képesítésekről szóló 1/2015. (I. 22.) IM Rendelet szerint tartott 20 órás alap vagy 60 órás középfokú szerzői jogi tanfolyami képzésen való részvételt pedig valamennyi közgyűjteményi típus érintett munkatársai számára elérhetővé kell tenni a projekt időtartama alatt.*

Indoklás: az 56. oldalon szereplő 6. Szerzői jogi tudatosságnövelés című munkacsoporti anyagban pontos költségadatokkal alátámasztott javaslat szerepel a könyvtárosok szellemi tulajdonvédelmi képzések megszervezéséről a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégiában kijelölt feladatok szakszerű végrehajtásának érdekében. Az előterjesztés erre ugyan nem reflektál, de a téma fontossága miatt javasoljuk, hogy a vezetői előterjesztés táblázatos részében kerüljön megemlítésre.

Budapest, 2018. október 29.

Köszönettel és üdvözlettel:

Barátné dr. Hajdu Ágnes
az MKE elnöke